

ΑΝΩΤΑΤΗ ΣΧΟΛΗ ΚΑΛΩΝ ΤΕΧΝΩΝ
ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΕΩΣ 1836
ΣΧΟΛΗ ΚΑΛΩΝ ΤΕΧΝΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΘΕΩΡΙΑΣ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ
Ακαδημαϊκό έτος 2024-2025

ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

(1) ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ	Καλών Τεχνών		
ΤΜΗΜΑ	Θεωρίας και Ιστορίας της Τέχνης		
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών Θεωρίας και Ιστορίας της Τέχνης		
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ Με βάση το πρόγραμμα σπουδών	Μ Α ΙΣΘΕΤΑ 114	ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ Α', Β' κλπ.	Α'
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Γιάννης Τσαρούχης (1910-1989): στρατηγικές αυτοπαρουσίασης		
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ <i>σε περίπτωση που οι πιστωτικές μονάδες απονέμονται σε διακριτά μέρη του μαθήματος π.χ. Διαλέξεις, Εργαστηριακές Ασκήσεις κ.λπ. Αν οι πιστωτικές μονάδες απονέμονται ενιαία για το σύνολο του μαθήματος αναγράψτε τις εβδομαδιαίες ώρες διδασκαλίας και το σύνολο των πιστωτικών μονάδων</i>	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ	
	Ολογράφως και αριθμητικά	Δύο (2)	Δεκαπέντε (15)
<i>Προσθέστε σειρές αν χρειαστεί. Η οργάνωση διδασκαλίας και οι διδακτικές μέθοδοι που χρησιμοποιούνται περιγράφονται αναλυτικά στο (δ).</i>			
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ <i>γενικού υποβάθρου, ειδικού υποβάθρου, ειδίκευσης, γενικών γνώσεων, ανάπτυξης δεξιοτήτων</i>	☒ Υποχρεωτικό ☐ Κατ' επιλογήν υποχρεωτικό ☐ Γενικού υποβάθρου ☐ Ειδικού υποβάθρου ☐ Ανάπτυξης δεξιοτήτων		
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	ΟΧΙ		
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ: Ελληνική, Αγγλική κλπ.	Ελληνική		
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS ΝΑΙ/ΟΧΙ	ΟΧΙ		

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL)	https://eclass.asfa.gr/courses/TMB284/
ΟΝΟΜΑ ΔΙΔΑΣΚΟΝΤΟΣ/-ΟΝΤΩΝ: Όνοματεπώνυμο και ιδιότητα	Ελεονώρα Βρατσκίδου, Επίκουρη καθηγήτρια ΘΙΣΤΕ
Ώρες γραφείου:	Κατόπιν συνεννόησης
Email επικοινωνίας:	evratskidou@asfa.gr

(2) ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

<p>Μαθησιακά Αποτελέσματα <i>Περιγράφονται τα μαθησιακά αποτελέσματα του μαθήματος οι συγκεκριμένες γνώσεις, δεξιότητες και ικανότητες καταλλήλου επιπέδου που θα αποκτήσουν οι φοιτητές μετά την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος.</i> <i>Συμβουλευτείτε το Παράρτημα Α</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Περιγραφή του Επιπέδου των Μαθησιακών Αποτελεσμάτων για κάθε ένα κύκλο σπουδών σύμφωνα με το Πλαίσιο Προσόντων του Ευρωπαϊκού Χώρου Ανώτατης Εκπαίδευσης • Περιγραφικοί Δείκτες Επιπέδων 6, 7 & 8 του Ευρωπαϊκού Πλαισίου Προσόντων Διά Βίου Μάθησης και το Παράρτημα Β • Περιληπτικός Οδηγός συγγραφής Μαθησιακών Αποτελεσμάτων 																			
<p>Ο/η φοιτητής/ήτρια μετά την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος:</p> <ul style="list-style-type: none"> - θα έχει εξοικειωθεί με το συγγραφικό και ζωγραφικό έργο του Γιάννη Τσαρούχη, το οποίο θα μπορεί να αποτιμά σε σχέση με τις ιστορικές διεργασίες του πολιτισμικού πεδίου στην Ελλάδα κατά τον 20ό αιώνα, αλλά και σε σχέση με το διεθνές συγκείμενο, - θα έχει ασκηθεί στην ανάλυση αυτοβιογραφικού λόγου και αυτοναφορικών εικαστικών και φωτογραφικών τεκμηρίων, - θα έχει εξοικειωθεί με τα διακυβεύματα του ιστορικού και θεωρητικού λόγου που αρθρώνεται από καλλιτέχνες και θα είναι σε θέση να διερευνά τους τρόπους με τους οποίους η κειμενική παραγωγή μπορεί να συνδέεται με την εικαστική παραγωγή, - θα έχει καλλιεργήσει δεξιότητες που αφορούν την εκ του σύνεγγυς ανάλυση κειμένων και εικαστικών έργων, και την πραγμάτευση αρχειακού υλικού. 																			
<p>Γενικές Ικανότητες <i>Λαμβάνοντας υπόψη τις γενικές ικανότητες που πρέπει να έχει αποκτήσει ο πτυχιούχος (όπως αυτές αναγράφονται στο Παράρτημα Διπλώματος και παρατίθενται ακολούθως) σε ποια / ποιες από αυτές αποσκοπεί το μάθημα:</i></p> <table border="0"> <tr> <td><i>Αναζήτηση, ανάλυση και σύνθεση δεδομένων και πληροφοριών, με τη χρήση και των απαραίτητων τεχνολογιών</i></td> <td><i>Σχεδιασμός και διαχείριση έργων</i></td> </tr> <tr> <td><i>Προσαρμογή σε νέες καταστάσεις</i></td> <td><i>Σεβασμός στη διαφορετικότητα και στην πολυπολιτισμικότητα</i></td> </tr> <tr> <td><i>Λήψη αποφάσεων</i></td> <td><i>Σεβασμός στο φυσικό περιβάλλον</i></td> </tr> <tr> <td><i>Αυτόνομη εργασία</i></td> <td><i>Επίδειξη κοινωνικής, επαγγελματικής και ηθικής υπευθυνότητας και ευαισθησίας σε θέματα φύλου</i></td> </tr> <tr> <td><i>Ομαδική εργασία</i></td> <td><i>Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής</i></td> </tr> <tr> <td><i>Εργασία σε διεθνές περιβάλλον</i></td> <td><i>Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης</i></td> </tr> <tr> <td><i>Εργασία σε διεπιστημονικό περιβάλλον</i></td> <td><i>.....</i></td> </tr> <tr> <td><i>Παραγωγή νέων ερευνητικών ιδεών</i></td> <td><i>Άλλες...</i></td> </tr> <tr> <td></td> <td><i>.....</i></td> </tr> </table>		<i>Αναζήτηση, ανάλυση και σύνθεση δεδομένων και πληροφοριών, με τη χρήση και των απαραίτητων τεχνολογιών</i>	<i>Σχεδιασμός και διαχείριση έργων</i>	<i>Προσαρμογή σε νέες καταστάσεις</i>	<i>Σεβασμός στη διαφορετικότητα και στην πολυπολιτισμικότητα</i>	<i>Λήψη αποφάσεων</i>	<i>Σεβασμός στο φυσικό περιβάλλον</i>	<i>Αυτόνομη εργασία</i>	<i>Επίδειξη κοινωνικής, επαγγελματικής και ηθικής υπευθυνότητας και ευαισθησίας σε θέματα φύλου</i>	<i>Ομαδική εργασία</i>	<i>Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής</i>	<i>Εργασία σε διεθνές περιβάλλον</i>	<i>Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης</i>	<i>Εργασία σε διεπιστημονικό περιβάλλον</i>	<i>.....</i>	<i>Παραγωγή νέων ερευνητικών ιδεών</i>	<i>Άλλες...</i>		<i>.....</i>
<i>Αναζήτηση, ανάλυση και σύνθεση δεδομένων και πληροφοριών, με τη χρήση και των απαραίτητων τεχνολογιών</i>	<i>Σχεδιασμός και διαχείριση έργων</i>																		
<i>Προσαρμογή σε νέες καταστάσεις</i>	<i>Σεβασμός στη διαφορετικότητα και στην πολυπολιτισμικότητα</i>																		
<i>Λήψη αποφάσεων</i>	<i>Σεβασμός στο φυσικό περιβάλλον</i>																		
<i>Αυτόνομη εργασία</i>	<i>Επίδειξη κοινωνικής, επαγγελματικής και ηθικής υπευθυνότητας και ευαισθησίας σε θέματα φύλου</i>																		
<i>Ομαδική εργασία</i>	<i>Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής</i>																		
<i>Εργασία σε διεθνές περιβάλλον</i>	<i>Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης</i>																		
<i>Εργασία σε διεπιστημονικό περιβάλλον</i>	<i>.....</i>																		
<i>Παραγωγή νέων ερευνητικών ιδεών</i>	<i>Άλλες...</i>																		
	<i>.....</i>																		
<p>Αναζήτηση, ανάλυση και σύνθεση δεδομένων και πληροφοριών, με τη χρήση και των απαραίτητων τεχνολογιών</p> <p>Αυτόνομη εργασία</p>																			

Ομαδική εργασία

Εργασία σε διεπιστημονικό περιβάλλον

Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής

Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης

(3) ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Ο Γιάννης Τσαρούχης υπήρξε ένας από τους λίγους εικαστικούς στην Ελλάδα που ασχολήθηκε συστηματικά με την παραγωγή του ονόματός του και την εγγραφή του έργου του στην ιστορία της τέχνης. Μια σειρά κινήσεων κατά την τελευταία δεκαετία της ζωής του, όπως η μετατροπή του σπιτιού του σε μουσείο και η δημιουργία του Ιδρύματος Γιάννη Τσαρούχη, η έκδοση παλαιότερων κειμένων του, η προετοιμασία του καταλόγου του έργου του, θα μπορούσαν να διαβαστούν ως μια προσπάθεια ελέγχου της πρόσληψης της δουλειάς του ή και αυτο-ιστορικοποίησης. Εκκινώντας από τη δράση του κατά την δεκαετία του 1980, το σεμινάριο εστιάζει στις στρατηγικές αυτοπαρουσίασης του ζωγράφου διερευνώντας ένα πλήθος τεκμηρίων, εικαστικών, φωτογραφικών και κειμενικών, στα οποία ο Τσαρούχης επεξεργάστηκε ξανά και ξανά την εικόνα του εαυτού. Μέσα από την προσέγγιση των κειμένων ειδικότερα εξετάζονται οι εννοιολογήσεις και τα ερμηνευτικά σχήματα που μετέρχεται επιχειρώντας να τεκμηριώσει αλλά και να νομιμοποιήσει τεχνοτροπικές επιλογές και αισθητικές αντιλήψεις, άλλοτε εκλογικεύοντας και παράγοντας συνοχή, άλλοτε καταφάσκοντας στις ίδιες του τις αντιφάσεις. Αντικείμενο ανάλυσης αποτελεί επίσης η εκθεσιακή δραστηριότητα και ιδιαίτερα οι ατομικές παρουσιάσεις του έργου του Τσαρούχη στα εκάστοτε τοπικά και διεθνή τους συγκείμενα, με στόχο την ανάδειξη ευρύτερων πλαισίων νοηματοδότησης των πρακτικών του.

(4) ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ και ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ - ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

<p>ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ <i>Πρόσωπο με πρόσωπο, Εξ αποστάσεως εκπαίδευση κ.λπ.</i></p>	<p>Δια ζώσης</p> <p>Το μάθημα έχει δομηθεί στη βάση διαλέξεων της διδάσκουσας, που πλαισιώνονται από ασκήσεις προεργασίας και συζήτησή τους στην τάξη (ανάλυση κειμένων, εικαστικών έργων, πηγών και αρχαιακού υλικού). Κατά τις τελευταίες εβδομάδες του εξαμήνου, σε τακτές ημερομηνίες, οι φοιτητές/ήτριες παρουσιάζουν προφορικά τις εργασίες τους, τα θέματα των οποίων έχουν επιλεγεί σε συνεργασία με τη διδάσκουσα. Παρέχεται συστηματική ανατροφοδότηση μέσω της συζήτησης εν όψει της παράδοσης της γραπτής εργασίας.</p>											
<p>ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ <i>Χρήση Τ.Π.Ε. στη Διδασκαλία, στην Εργαστηριακή Εκπαίδευση, στην Επικοινωνία με τους φοιτητές, κλπ. Προσδιορίστε τα μέσα/εργαλεία που χρησιμοποιείτε.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - Διαλέξεις με προβολή οπτικοακουστικού υλικού - Χρήση του e-class για το διαμοιρασμό και τη θεματική οργάνωση του εκπαιδευτικού υλικού - Δημιουργία αρχείων κοινής χρήσης μέσω One Drive και e-Class, για την απόθεση των αποτελεσμάτων των ασκήσεων και την αλληλεπίδραση των φοιτητών/τριών. - Χρήση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου 											
<p>ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ <i>Στην αριστερή στήλη περιγράφονται αναλυτικά ο τρόπος και μέθοδοι διδασκαλίας. Διαλέξεις, Σεμινάρια, Εργαστηριακή Άσκηση, Άσκηση Πεδίου, Μελέτη & ανάλυση βιβλιογραφίας, Φροντιστήριο, Πρακτική (Τοποθέτηση), Κλινική Άσκηση, Καλλιτεχνικό Εργαστήριο, Διαδραστική διδασκαλία, Εκπαιδευτικές επισκέψεις, Εκπόνηση μελέτης (project), Συγγραφή εργασίας / εργασιών, Καλλιτεχνική δημιουργία, κ.λπ.</i></p> <p><i>Στη δεξιά στήλη αναγράφονται οι ώρες μελέτης του φοιτητή για κάθε μαθησιακή δραστηριότητα καθώς και οι ώρες μη καθοδηγούμενης μελέτης σύμφωνα με τις αρχές του ECTS</i></p> <p><i>Κάθε ECTS αντιστοιχεί σε 25 ώρες εργασίας του φοιτητή. Ειδικότερα: Μαθήματα με 5 ECTS αντιστοιχούν σε 125 ώρες εργασίας Μαθήματα με 7 ECTS αντιστοιχούν σε 175 ώρες εργασίας. Μαθήματα με 9 ECTS αντιστοιχούν σε 225 ώρες εργασίας.</i></p>	<table border="1"> <thead> <tr> <th data-bbox="641 1202 971 1261">Δραστηριότητα</th> <th data-bbox="971 1202 1315 1261">Φόρτος Εργασίας Εξαμήνου</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td data-bbox="641 1261 971 1373">Διαλέξεις</td> <td data-bbox="971 1261 1315 1373">26</td> </tr> <tr> <td data-bbox="641 1373 971 1608">Μελέτη εβδομαδιαίου εκπαιδευτικού υλικού, εκπόνηση ασκήσεων</td> <td data-bbox="971 1373 1315 1608">39</td> </tr> <tr> <td data-bbox="641 1608 971 1798">Προετοιμασία προφορικής παρουσίασης</td> <td data-bbox="971 1608 1315 1798">100</td> </tr> <tr> <td data-bbox="641 1798 971 2033">Εκπόνηση εργασίας (βιβλιογραφική έρευνα και συγγραφή)</td> <td data-bbox="971 1798 1315 2033">210</td> </tr> </tbody> </table>	Δραστηριότητα	Φόρτος Εργασίας Εξαμήνου	Διαλέξεις	26	Μελέτη εβδομαδιαίου εκπαιδευτικού υλικού, εκπόνηση ασκήσεων	39	Προετοιμασία προφορικής παρουσίασης	100	Εκπόνηση εργασίας (βιβλιογραφική έρευνα και συγγραφή)	210	
Δραστηριότητα	Φόρτος Εργασίας Εξαμήνου											
Διαλέξεις	26											
Μελέτη εβδομαδιαίου εκπαιδευτικού υλικού, εκπόνηση ασκήσεων	39											
Προετοιμασία προφορικής παρουσίασης	100											
Εκπόνηση εργασίας (βιβλιογραφική έρευνα και συγγραφή)	210											

	Σύνολο Μαθήματος	375 ώρες (15 ECTS)
<p>ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ <i>Περιγραφή της διαδικασίας αξιολόγησης</i></p> <p><i>Γλώσσα Αξιολόγησης, Μέθοδοι αξιολόγησης, Διαμορφωτική ή Συμπερασματική, Δοκιμασία Πολλαπλής Επιλογής, Ερωτήσεις Σύντομης Απάντησης, Ερωτήσεις Ανάπτυξης Δοκιμίων, Επίλυση Προβλημάτων, Γραπτή Εργασία, Έκθεση / Αναφορά, Προφορική Εξέταση, Δημόσια Παρουσίαση, Εργαστηριακή Εργασία, Κλινική Εξέταση Ασθενούς, Καλλιτεχνική Ερμηνεία, Άλλη / Άλλες</i></p> <p><i>Αναφέρονται ρητά προσδιορισμένα κριτήρια αξιολόγησης και εάν και πού είναι προσβάσιμα από τους φοιτητές.</i></p>	<p>Το μάθημα αξιολογείται με βάση την τελική γραπτή εργασία, την προφορική παρουσίασή της, καθώς και τη συμμετοχή των φοιτητών/τριών στις ασκήσεις και τις συζητήσεις στην τάξη. Τα κριτήρια αξιολόγησης ανακοινώνονται προφορικά και γραπτώς στους/στις φοιτητές/ήτριες.</p> <p>Γλώσσα αξιολόγησης: ελληνική.</p> <p>Ανατροφοδότηση προς φοιτητές/ήτριες: Αξιολογικές παρατηρήσεις στο πλαίσιο παρουσίασης εργασίας Βαθμολογική αξιολόγηση επί του κειμένου της εργασίας και παροχή αναλυτικών γραπτών σχολίων Προφορική ενημέρωση φοιτητή/ήτριας</p>	

(5) ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ-ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

<p>Δημοσιεύσεις του Γιάννη Τσαρούχη <i>Αγαθόν το εξομολογείσθαι, Αθήνα, Καστανιώτης, 1986</i> <i>Ως στρουθίον μονάζον επί δώματος, Αθήνα, Καστανιώτης, 1987</i> <i>Εγώ ειμί πτωχός και πένης, Αθήνα, Καστανιώτης, 1988</i> <i>Λίθον ον απεδοκίμασαν οι οικοδομούντες, Αθήνα, Καστανιώτης, 1989</i> <i>Μάτην ωνείδισαν την ψυχήν μου, Αθήνα, Καστανιώτης, 1992</i> <i>Ανάμεσα σε Ανατολή και Δύση: πέντε κείμενα, Αθήνα, Άγρα, 2000.</i> <i>Μαθήματα ζωγραφικής. Χίος 1981, Αθήνα, Άγρα, 2023.</i></p> <p>Μελέτες, δοκίμια και κατάλογοι εκθέσεων <i>Αναδρομική έκθεση Γιάννη Τσαρούχη, 1928-1981, κατάλογος έκθεσης, Θεσσαλονίκη, Μακεδονικό Κέντρο Σύγχρονης Τέχνης, 1981.</i> <i>Βακαλό Ελένη, Η φυσιognωμία της μεταπολεμικής τέχνης στην Ελλάδα, τ. Γ΄: Ο μύθος της ελληνικότητας, Αθήνα, Κέδρος, 1985.</i> <i>Βρατσκίδου Ελεονώρα, «Η τρίτη ανακάλυψη του Θεόφιλου Χατζημιχαήλ: η ώρα της ιστορίας της τέχνης;», Μνήμων, τόμ. 36, 2017-2018, σ. 317-349.</i> <i>Γιάννης Τσαρούχης (1910-1989): Ζωγραφική, Αθήνα, Ίδρυμα Γιάννης Τσαρούχης, 1990.</i> <i>Γρυπάρη Νίκη, Γερουλάνου Μαρίνα, Σακελλαρόπουλος Τάσος (επιμ.), Γιάννης Τσαρούχης, 1910-1989, κατάλογος έκθεσης, Αθήνα, Μουσείο Μπενάκη, 2009.</i> <i>Γρυπάρη Νίκη, Πεζανού Λίλη (επιμ.), Γιάννης Τσαρούχης. Εικονογράφηση μιας αυτοπροσωπογραφίας, κατάλογος έκθεσης, Αθήνα, Μουσείο Μπενάκη, Ίδρυμα Γιάννη Τσαρούχη, 2017.</i> <i>Ελύτης Οδυσσέας, Ανοιχτά Χαρτιά, Αθήνα, Ίκαρος, 1974.</i> <i>Καραβία Μαρία, Ο στοχαστής του Μαρουσιού: συνεντεύξεις με τον Γιάννη Τσαρούχη και άρθρα, Αθήνα, Καστανιώτης, 1989.</i> <i>Καφέτζη Άννα (επιμ.), Μεταμορφώσεις του μοντέρνου: η ελληνική εμπειρία, κατάλογος έκθεσης, Αθήνα, Εθνική Πινακοθήκη και Μουσείο Αλ. Σούτσου, 1992.</i> <i>Κοντογιώργη Αναστασία, «Τα κείμενα του Γιάννη Τσαρούχη. Πρωτοποριακές καταθέσεις ή ευφυείς παραδοξολογίες;», στο Νίκος Δασκαλοθανάσης (επιμ.),</i></p>

Προσεγγίσεις της καλλιτεχνικής δημιουργίας από την Αναγέννηση έως τις μέρες μας, πρακτικά συνεδρίου, Αθήνα, Νεφέλη, 2008, σελ. 249-268.

Φλώρου Ειρήνη, *Γιάννης Τσαρούχης: η ζωγραφική και η εποχή του*, Αθήνα, Νέα Σύνορα, 1999.

Κωτίδης Αντώνης, *Μοντερνισμός και «παράδοση» στην ελληνική τέχνη του Μεσοπολέμου*, Θεσσαλονίκη, University Studio Press, 1993.

Κωτίδης Αντώνης, *Μοντερνισμός και «παράδοση» στην ελληνική μεταπολεμική και σύγχρονη τέχνη. Ζωγραφική, Γλυπτική, Αρχιτεκτονική: 1940 -2010*, Θεσσαλονίκη, University Studio Press, 2011.

Ματθιόπουλος Ευγένιος (επιμ.), *Ο θρασμός της Πανελληνίας Καλλιτεχνικής Έκθεσης, 1938-1987*, Αθήνα, Μέλισσα, 2022.

Ματθιόπουλος Ευγένιος, «Γιάννης Τσαρούχης (1910-1989). Α. Ο Θεόφιλος μεταμφιεσμένος ως Μέγας Αλέξανδρος, 1965, Β. Ο Θεόφιλος μεταμφιεσμένος ως Μέγας Αλέξανδρος, 1986», στο Νίκος Χατζηνικολάου (επιμ.), *Ο Αλέξανδρος στην ευρωπαϊκή τέχνη*, κατάλογος έκθεσης, Θεσσαλονίκη, Οργανισμός Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης- Θεσσαλονίκη 1997, 1997, σελ. 682-689.

Ματθιόπουλος Ευγένιος, «Εικαστικές τέχνες», στο Χατζηιωσήφ Χ. (επιμ.), *Ιστορία της Ελλάδας του 20^{ου} αιώνα. Οι απαρχές 1900-1922*, τομ. Α', μέρος 2^ο, Αθήνα, Βιβλιόραμα, 1999, σελ. 310-351 και στο *Ο Μεσοπόλεμος 1922-1940*, τομ. Β', μέρος 2^ο, 2003, σελ. 401-460.

Ματθιόπουλος Ευγένιος, «Οι εικαστικές τέχνες στην Ελλάδα», στο Χατζηιωσήφ Χ. (επιμ.), *Ιστορία της Ελλάδας του 20^{ου} αιώνα. Β' Παγκόσμιος Πόλεμος. Κατοχή-Αντίσταση 1940-1945*, τομ. Γ', μέρος 2ο, Αθήνα, Βιβλιόραμα, 2007, σελ. 263-302.

Ματθιόπουλος Ευγένιος, «Οι εικαστικές τέχνες στην Ελλάδα τα χρόνια 1945-1953», στο Χατζηιωσήφ, Χ. (επιμ.), *Ιστορία της Ελλάδας του 20^{ου} αιώνα. Ανασυγκρότηση- Εμφύλιος- Παλινόρθωση 1945-1952*, τομ. Δ', μέρος 2ο, Αθήνα, Βιβλιόραμα, 2009.

Ματθιόπουλος Ευγένιος, «Πέρα από την εγκράτεια και την απόλαυση: ο έρωσ που δημιουργεί τον κόσμο». *Δυο μελέτες για τον Γιάννη Τσαρούχη*, Αθήνα, Μουσείο Μπενάκη, 2023.

Μιχαήλ Μιχαήλ, *Μακάριοι οι διχασμένοι: Η προϋπόθεση του Χαλκηδονίου δυοφυστισμού στον Ιωάννη Τσαρούχη*, αδημοσίευτη διδακτορική διατριβή, Θεσσαλονίκη, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, 2014.

Μπόλης Γιάννης, *Γιάννης Τσαρούχης: ο αισθησιακός*, Αθήνα, Τα Νέα/Ίδρυμα Γιάννη Τσαρούχη, 2009.

Ξύδης Αλέξανδρος, *Προτάσεις για την ιστορία της νεοελληνικής τέχνης*, τ. Α': Διαμόρφωση και εξέλιξη, τ. Β': Φορείς και προβλήματα, Αθήνα, Ολκός, 1976.

Παπαστάμος Δ., *Ζωγραφική 1930-40. Καλλιτεχνική και αισθητική τοποθέτηση στη δεκαετία*, Αθήνα, Αστήρ, 1981.

Πετρόπουλος Ηλίας, *Ελύτης, Μόραλης, Τσαρούχης*, Αθήνα, Πατάκης, 1998 (1^η έκδ. Θεσσαλονίκη, 1966).

Σαββάκης Αλέξης (επιμ.), *Ωσεί μύρα: Γιάννης Τσαρούχης 1910- 1989*, Αθήνα, Καστανιώτης, 1998.

Σαββάκης Αλέξης, *Ιωάννης Τσαρούχης*, Αθήνα, Καστανιώτης, 1993.

Σχινά Αθηνά (επιμ.), *Τσαρούχης, πολλαπλά 1936-1989*, Αθήνα, Αρχείο Θηραϊκών Μελετών-Συλλογή Δημήτρη Τσίτουρα, Αθήνα, Μίλητος 2005 (1^η έκδ. 1989).

Τζιόβας Δημήτρης, *Ο μύθος της γενιάς του Τριάντα. Νεωτερικότητα, ελληνικότητα και πολιτισμική ιδεολογία*, Αθήνα, Πόλις, 2011.

Φωτόπουλος Διονύσης (επιμ.), *Φιλοκαλούμεν μετέυτελείας: ενθυμήματα από τον Γιάννη Τσαρούχη της συλλογής του Διονύση Φωτόπουλου*, Αθήνα, Adam, 1991.

Χατζηνικολάου Νίκος, «Τέσσερις Έλληνες ζωγράφοι του 20^{ού} αιώνα: Θεόφιλος, Κόντογλου, Γκίκας, Τσαρούχης», στο *Εθνική τέχνη και πρωτοπορία*, Αθήνα, Όχημα, 1982, σελ. 25-80.

Χρήστου Χρυσάνθος, *Η Ελληνική ζωγραφική στον εικοστό αιώνα*, 3 τομ., Αθήνα, Σύλλογος προς Διάδοσιν Ωφελίμων Βιβλίων, 2000.

Χριστόπουλος Κώστας, *Ο εθνοκεντρικός λόγος στη νεοελληνική τέχνη*, Αθήνα, Ασίνη, 2022.

Bourdieu Pierre, "The biographical illusion" [« L'illusion biographique », 1986], στο Paul du Gay, Jessica Evans, and Peter Redman (επιμ.), *Identity: A Reader*, Los Angeles, Sage, 2000, σελ. 297-303.

Brockmeier Jens, Carbaugh Donal (επιμ.), *Narrative and Identity. Studies in Autobiography, Self and Culture*, Amsterdam/Philadelphia, John Benjamins Publishing Company, 2001.

Reeve Charles (επιμ.), *Artists and Their Autobiographies from Today to the Renaissance and Back. Symptoms of Sincerity*, Νέα Υόρκη, Routledge, 2023.

Deligiorgis Stavros, *Tsarouchis in Hindsight*, Αθήνα, The American College of Greece, 1999.

Dimitrakaki Angela, «(Post)modernism and Feminist Art History. The Reception of the Male Nude in Twentieth-century Greek Painting», *Third Text*, τομ. 17, τχ. 3, 2003, σελ. 251-256.

Gripari Niki, Szymczyk Adam (επιμ.), *Yannis Tsarouchis: Dancing in Real Life*, κατάλογος έκθεσης, Λονδίνο, Sternberg Press/ Αθήνα, Ίδρυμα Γιάννη Τσαρούχη, 2021.